

Asia: VN/30511/2023

## **Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi työriitojen sovittelusta ja eräiden työtaistelutoimenpiteiden edellytyksistä annetun lain muuttamisesta**

### Lausunnot

#### **Yleiset huomiot**

Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry vastustaa hallituksen esitystä työmarkkinamallin muuttamisesta. Yhdymme lausunnossamme Akava ry:n näkemyksiin. Pidämme esitystä tarpeettomana ja ennakoimme sen aiheuttavan epävakautta ja epäselviä tilanteita työmarkkinoilla. Esityksen tasa-arvovaikutukset ovat samoin huolestuttavia, koska esitys saattaa heikentää sukupuolten välistä tasa-arvoa. Lisäksi Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry pitää lain voimaantulon ajankohtaa huonosti harkittuna huomioiden, että työehtosopimuksista neuvotellaan syksyn 2024 ja kevään 2025 aikana. Uuden, merkittävän sääntelyn voimaan tulo kesken neuvottelukierroksen häiritsisi neuvottelua ja vaarantaisi osaltaan sujuvan sopimuskierron edellytyksiä.

#### **Nykytila ja sen arviointi**

Suomessa työehtosopimusjärjestelmä rakentuu sopimuksia neuvottelevista työehtosopimusosapuolista, työriitojen sovittelua varten olevasta valtakunnansovittelija – instituutiosta sekä työehtosopimukseen liittyviä oikeusriitoja ratkaisevasta erityistuomioistuimesta, työtuomioistuimesta. Toimiva työehtosopimusjärjestelmä edellyttää sekä työntekijöiden että työnantajien laajaa järjestäytymistä ja luottamusta osapuolten välillä. Luottamus perustuu yhteiseen tilannekuvaan yleisestä taloustilanteesta sekä riittävästä tiedonsaannista ja kustannuslaskennan läpinäkyvyydestä neuvotteluissa.

Valtakunnansovittelija on instituutio, jonka ensisijainen tehtävä on edistää työmarkkinoiden toimivuutta ja sovittaa työriitoja. Työriitojen sovittelusta annetun lain mukaan valtakunnansovittelijan on pyrittävä yhteistoiminnassa työmarkkinajärjestöjen kanssa edistämään työnantajien sekä työntekijöiden ja virkamiesten sekä niiden järjestöjen välisiä suhteita. Lain muuttaminen ilman työmarkkinajärjestöjen yhteistä näkemystä heikentää edellytyksiä valtakunnansovittelijan lainmukaisten tehtävien hoitamiseen ja osapuolten luottamusta instituution toimintaan. Luottamuksen menetys muodostaa uhkan instituution riippumattomuudelle ja puolueettomuudelle.

Valtakunnansovittelijalla ja lautakunnalla on oltava aito mahdollisuus alakohtaisten tarpeiden huomioimiseen sovitteluprosessin yhteydessä. Valtakunnansovittelijainstituutio on osa työehtosopimusjärjestelmää, jonka toiminnasta on pyrittävä sopimaan työmarkkinaosapuolten kesken. Näin voidaan tukea kestäväällä tavalla työmarkkinoiden toimintaa. Sovittelijan esitysten lähtökohdana tulisi aina olla riitapuolten omat ehdotukset ja tarjoukset, ei ulkoa käsin määrittävä ”yleinen linja”.

Hallituksen esityksen nykytilan kuvaus ei kuvaile tai esitä sellaisia työmarkkinoiden toimintaan liittyviä ongelmia, joihin myöhemmin esitettävät muutokset olisivat ratkaisu.

Akava ry on lausunnossaan tuonut esille sovittelijatoimen uudistamiseen liittyviä näkökulmia ja yhdymme lausunnossamme näihin näkemyksiin.

## **Yleisperustelut luvut 3–6**

Ehdotukset ja niiden vaikutukset

Hallitus perustelee esitystä tasa-arvovaikutusten osalta nurinkurisesti siten, että tasa-arvolain tavoitteiden ei voitaisi tulkita estävän esityksen eteenpäinviemistä. Käytännössä esitys vaikeuttaa sukupuolten välisten palkkaerojen kaventamista Suomessa, mutta tätä ei haluta esityksessä tuoda julki. Toimintaterapeuteista valtaosa on naisia. Näin ollen mahdolliset sukupuolten välisten palkkaerojen kaventamista vaikeuttavat toimet kohdistuisivat toteutuessaan myös toimintaterapia-alaan muiden naisvaltaisten alojen tapaan.

Hallituksen esityksessä todetaan, että ”ehdotus ei käytännössä merkitsisi muutosta nykyisin noudatettuun käytäntöön”. Tämä merkitsee ettei muutoksia tule tehdä, koska hyvänä yleisperiaatteena lainsäädännössä tulisi pitää ettei asiasta tule tarpeettomasti säätää lailla. Muilta osin yhdymme lausunnossamme Akava ry:n esittämiin näkemyksiin ehdotuksia ja niiden vaikutuksia koskien.

Muut toteuttamisvaihtoehdot

Muiden toteuttamisvaihtoehtojen osalta yhdymme Akava ry:n lausunnossaan esittämiin näkemyksiin.

## **Pykälät ja säännöskohtaiset perustelut**

### **1 § *Lain tarkoitus ja soveltamisala***

Laki työriitojen sovittelusta ja eräiden työtaistelutoimenpiteiden edellytyksistä 1 ja 3§.

Sovittelulautakunnan puheenjohtajana tulisi voida toimia myös muu henkilö kuin valtakunnansovittelija tai tämän määräämä sivutoiminen sovittelija.

### **3 § *Valtakunnansovittelijan tehtävät***

-

### **11 § *Sovinnon aikaansaaminen***

Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry ei pidä esitettyjä muutoksia tarkoituksenmukaisina tai perusteltuina. Yleinen linja terminä on tulkinnanvarainen ja sen syntymiseen voi liittyä huomattavia,

toisistaan poikkeavia näkemyksiä työmarkkinoilla. Yleinen etu on niin tilanne -ja kontekstisidonnainen termi, ettei sitä lainsäädännössä tulisi käyttää ollenkaan.

### **13 § *Sovintoehdotus ja sovittelun keskeyttäminen***

Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry ei pidä esitettyjä muutoksia tarkoituksenmukaisina tai perusteltuina. Erityisesti sovittelijan mahdollisuus poiketa jo itsessään tulkintaeroja aiheuttavasta yleisestä linjasta on epäselvä. Ei ole kohtuullista ajatella, että sovittelijan tulisi arvioida antamiensa esitysten vaikutukset työmarkkinoiden toimivuuteen, kansantalouden kantokykyyn ja kilpailukykyyn sekä julkisen talouden kestävyteen.

**5 §**

-

**6 §**

-

Wikman Kirsi  
Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry